

liitto eräitä muitakin järjestelyjä, joita liittotoimikunta ei voinut hyväksyä. Liittotoimikunta katsoi tässä vaiheessa parhaaksi peruuttaa ehdotuksensa Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitolle, koska se ei saanut yleistä hyväksymistä.

Todettakoon kuitenkin, että teatterit noudattavat yleensä ehdotuksemme pääkohtia eläkkeistä päättäessään.

VIII. Suhteet muihin järjestöihin ja kansainvälinen yhteistyö

Liitto on ollut jatkuvasti kiinteässä ja kitkattomassa yhteistyössä maan muiden teatterijärjestöjen kanssa. Erityisen läheinen on suhde ollut Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliittoon.

Kiinteä yhteys on ollut myös työväen sivistysjärjestöihin. Työväen Sivistysliiton, Suomen Työväen Musiikkiliiton ja Työväen Näyttämöiden Liiton yhteiselimenä on ollut Työväen Kulttuurijärjestöjen Yhteistyövaliokunta, jonka tehtäviin on kuulunut näiden järjestöjen toimesta harjoitettavan sivistystyön edistäminen ja toiminnan tukeminen. Yhteistyövaliokunnassa ovat liittoa edustaneet sihteeri Paavo Salomaa ja ohjaaja Pentti Lähde. Liitto on jäsenenä Työväen Sivistysliitossa ja Kansan Sivistysrahaston Kannatusyhdistyksessä sen perustamisesta lähtien. Edelleen se on jäsenenä Ohjelmapalvelu r.y:ssä ja Kansan Pika-arpajaiset r.y:ssä. Liitto on Työväen Akatemian Kannatus-Oy:n ja Yhteismainos Oy:n osakkaita.

Liitolla on myös Suomen Teatterikoulun Kannatus-Oy:n, Kustannus-Oy Teatterin, Helsingin Kansanteatteri Oy:n ja As.Oy.Vuorikatu 6:n osakkeita.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton hallituksessa ovat liittoa edustaneet Kalle Koponen, Paavo Salomaa ja Jenny Matinaho. Samat edustajat ovat myös kuuluneet Näyttämöväen Vanhuudenturvasäätiön hallitukseen. Suomen Teatterikoulun Kannatus-Oy:n

johtokunnassa ovat liiton edustajina olleet Kalle Koponen, Arvo Sepänmaa ja Paavo Salomaa. Kannatus-Oy Teatterin johtokuntaan ovat kuuluneet Kalle Koponen ja Paavo Salomaa. Työväen Sivistysliiton edustajistossa ovat olleet Kalle Koponen ja Paavo Salomaa ja Kansan Sivistysrahaston Kannatusyhdistyksen hallituksessa Erkki Luoto. Valtion Näyttämötaidelautakunnan jäseniksi on Opetusministeriö kutsunut Antero Virtasen ja Paavo Salomaan.

Kansainvälisiä suhteita on pääasiassa hoidettu Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton kautta, joka kuuluu jäsenenä Kansainväliseen Teatteri-Instituuttiin. Pohjoismaiden Teatterivaltuuskunnan edustajina Reino Oittinen ja Paavo Salomaa.

Kansainvälisen Teatteri-Instituutin VIII kongressi pidettiin Helsingissä joulukuussa 1959, jossa oli edustettuna kaikkiaan 29 maata. Kongressin presidenttinä toimi liittomme puheenjohtaja Reino Oittinen. Pohjoismaisessa Teatterikongressissa Norjassa kesällä 1960 oli liiton edustajana Kalle Koponen.

Kesällä 1959 sai liitto Unescolta ns. työläismatka-apurahan, jonka turvin tehtiin opintomatka Köpenhaminaan, Hampuriin, Müncheniin ja Wieniin. Osanottajia oli kaikkiaan 19 henkilöä, joista apurahan sai 15. Kaikki osanottajat olivat aktiivisia työntekijöitä liiton jäsenteatteereissa ja näyttämöillä.

Hyviä suhteita työväen omiin liikelaitoksiin kuvastaa se, että Helsingin Työväen Säästöpankki ja Vakuutusyhtiö Turva Tampereelta lahjoittivat liiton toiminnan tukemiseen kertomuskauden aikana kumpikin 200.000 markkaa.

IX. Liiton taloudellinen asema

Lähempi selvitys liiton taloudellisesta asemasta käy selville tilikertomuksista.

TILIASEMA 31.12.1960

O m a i s u u s t a s e

		<u>Vastaavaa:</u>	<u>Vastattavaa:</u>
Rahaa, kassa ja postisiirtotilillä		126.774.-	
" talletustilillä		954.483.-	
Arvopapereita		1.500.000.-	
Näyttämötarvikkeita		713.000.-	
Kalusto	15.101.-		
poisto	15.000.-		
Saatavia		338.905.-	
Epävarmoja saatavia	50.000.-		
poisto	50.000.-		
Kustannustuotteita		1.-	
Näytelmiä		1.-	
Lainoja			300.000.-
Opintoavustustili			964.168.-
Opintovälin.hankintatili			500.000.-
Omat varat 1.1.1960	1.278.639.-		
Varojen lisäys	590.358.-		
			1.868.997.-
		mk 3.633.165.-	mk 3.633.165.-

T u l o s t a s e

	<u>Tuotot:</u>	<u>Kulut:</u>
Näyttämötarvikkeista	252.359.-	
Korkoja	21.704.-	
Kustannustuotteista	7.070.-	
Osaketuotot	159.970.-	
Jäsenmaksuista	223.500.-	
Näytelmien välityksestä	198.852.-	
Avustukset ja lahjoitukset	5.375.000.-	
Palkat		3.030.950.-
Vuokra		86.350.-
Korko- ja indeksikulut		97.019.-
Kansaneläke ja lapsilisämaksut		137.740.-
Valaistus ja siivous		62.250.-
Matkakuluja		65.340.-
Postimaksut		62.079.-
Puhelinkulut		39.218.-
Toimistokulut		118.257.-
Sanomalehdet ja kirjallisuus		65.340.-
Hallintokulut		49.630.-
Kurssikulut		1.594.024.-
Vakuutukset		10.644.-
Opintoavustukset		70.000.-
Sekal. kulut		91.156.-
Poistot		65.100.-
Varojen lisäys		590.358.-
	mk 6.238.455.-	mk 6.238.455.-

Tilintarkastuslausunto

Työväen Näyttämöiden Liitto r.y:n v.1958 pidetyn edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään suorittaneet liiton hallinnon ja tilien tarkastuksen v:lta 1960 ja annamme tarkastuksesta seuraavan lausunnon:

Että tilinavaus oli v:den 1959 tilinpäätöksen mukainen,

että tulot ja menot olivat liittotoimikunnan tilintarkkajien hyväksymien tositteiden mukaan oikein kirjatut,

että kassavarat, samoin pankkitalletukset, vastasivat asianomaisten tilien osoittamaa määrää,

että liiton eri omaisuuserät olivat vakavaraisuusnäkökohdat huomioiden tileihin merkityt,

että kirjanpito oli huolella hoidettu antaen yksityiskohtaisen kuvan liiton taloudellisesta asemasta,

ja että tilinpäätös perustui kirjanpitoon.

Kun tarkastuksen aikana olemme lisäksi havainneet, että liiton taloutta on hoidettu kiitosta ansaitsevalla tavalla ja asiantuntemuksella, ehdotamme edustajakokoukselle:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja

että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus mainitulta tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 11 päivänä 1961.

J.V. Tuomi

Väinö Hurnonen

TILIASEMA 31.12.1959

O m a i s u u s t a s e

	<u>Vastaavaa:</u>	<u>Vastattavaa:</u>
Rahaa, kassa ja postisiirtotilillä	39.075.-	
" talletustilillä	792.279.-	
Arvopapereita	1.500.000.-	
Näyttämötarvikkeita	924.000.-	
Kalusto	59.741.-	
poisto	59.740.-	1.-
Saatavia	139.999.-	
poisto	89.999.-	50.000.-
Kustannustuotteita		1.-
Näytelmiä		1.-
Lainoja		500.000.-
Opintoavustustili		1.026.718.-
Opintovälin.hankintatili		500.000.-
Omat varat 1.1.1959	684.823.-	
Varojen lisäys	593.816.-	1.278.639.-
	<u>mk 3.305.357.-</u>	<u>mk 3.305.357.-</u>

T u l o s t a s e

	<u>Tuotot:</u>	<u>Kulut:</u>
Näyttämötarvikkeista	143.960.-	
Korkoja	16.566.-	
Kustannustuotteista	48.075.-	
Osaketuotot	167.820.-	
Jäsenmaksuista	213.500.-	
Näytelmien välitys	189.552.-	
Arpajaisista	102.847.-	
Avustukset ja lahjoitukset	4.625.000.-	
Palkat		3.053.304.-
Vuokrat		94.200.-
Korkoja		53.889.-
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut		137.263.-
Valaistus ja siivous		53.477.-
Matkakulut		18.380.-
Postimaksut		68.865.-
Puhelinmaksut		27.509.-
Toimistokulut		153.756.-
Sanomalehdet ja kirjallisuus		74.636.-
Hallintokulut		53.180.-
Kurssikulut		795.810.-
Vakuutusmaksut		8.024.-
Apurahoja		150.000.-
Sekal.kulut		21.472.-
Poistot		149.739.-
Varojen lisäys		593.816.-
	<u>mk 5.507.320.-</u>	<u>mk 5.507.320.-</u>

Tilintarkastuslausunto

Työväen Näyttämöiden Liitto r.y:n v.1958 pidetyn edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään suorittaneet liiton hallinnon ja tilien tarkastuksen v:lta 1959 ja annamme tarkastuksesta seuraavan lausunnon:

Että tilinavaus oli v:den 1958 tilinpäätöksen mukainen,
että tulot ja menot olivat liittotoimikunnan tilintarkkajien hyväksymien tositteiden mukaan oikein kirjatut,
että kassavarat, samoin pankkitalletukset, vastasivat asianomaisten tilien osoittamaa määrää,
että liiton eri omaisuuserät olivat vakavaraisuusnäkökohdat huomioiden tileihin merkityt,
että kirjanpito oli siististi ja huolella hoidettu antaen yksityiskohtaisen kuvan liiton taloudellisesta asemasta,
ja että tilinpäätös perustui kirjanpitoon.

Kun tarkastuksen aikana olemme lisäksi havainneet, että liiton taloutta on hoidettu kiitosta ansaitsevalla tavalla ja asiantuntemuksella, ehdotamme edustajakokoukselle:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja
että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus mainitulta tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 16 päivänä 1960

J.V. Tuomi

Väinö Hurnonen

TILIASEMA 31.12.1958

O m a i s u u s t a s e

	<u>Vastaavaa:</u>	<u>Vastattavaa:</u>
Rahaa, kassa ja postisiirtotilillä	350.284.-	
" talletustilillä	533.916.-	
Arvopapereita	1.500.000.-	
Näyttämötarvikkeita	560.000.-	
Kalusto	71.651.-	
poisto	71.650.-	1.-
Kustannustuotteita		1.-
Näytelmiä		1.-
Saatavia	139.999.-	
Lainoja		700.000.-
Opintoavustustili		994.553.-
Opintovälin.hankintatili		500.000.-
Tekijäpalkkiotili		204.825.-
Omat varat 1.1.1958	335.623.-	
Varojen lisäys	349.200.-	684.823.-
		<u>mk 3.084.201.-mk 3.084.201.-</u>

T u l o s t a s e

	<u>Tuotot:</u>	<u>Kulut:</u>
Jäsenmaksuista	154.500.-	
Näyttämötarvikkeista	392.124.-	
Kustannustuotteista	15.295.-	
Osaketuotot	72.086.-	
Näytelmistä	238.741.-	
Korkoja	32.785.-	
Avustukset	4.240.000.-	
Muut tuotot	136.160.-	
Palkat		2.900.000.-
Vuokra		94.200.-
Korko- ja indeksikulut		181.153.-
Kansanel.- ja lapsilisämaksut		130.313.-
Valaistus ja siivous		48.949.-
Matkakulut		27.490.-
Postikulut		62.013.-
Puhelinkulut		40.655.-
Toimistokulut		77.852.-
Sanomalehdet ja kirjallisuus		39.770.-
Hallintokulut		22.800.-
Kurssi- ja ohjauskulut		1.038.351.-
Vakuutukset		6.524.-
Huoneiston korjaus		96.930.-
Edustajakokoukset		93.841.-
Poisto kalustosta		71.650.-
Tilikauden voitto		349.200.-
	<u>mk 5.281.691.-</u>	<u>mk 5.281.691.-</u>

Tilintarkastuslausunto

Työväen Näyttämöiden Liitto r.y:n v. 1958 pidetyn edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina olemme tänään suorittaneet liiton hallinnon ja tilien tarkastuksen v:lta 1958 ja annamme tarkastuksesta seuraavan lausunnon:

Että tilinavaus oli v:den 1957 tilinpäätöksen mukainen,

että tulot ja menot olivat liittotoimikunnan tilintarkkajien hyväksymien tositteiden mukaan oikein kirjatut,

että kassavarat, samoin pankkitalletukset, vastasivat asianomaisten tilien osoittamaa määrää,

että liiton eri omaisuuserät olivat vakavaraisuusnäkökohdat huomioiden tileihin merkityt,

että kirjanpito oli siististi ja huolella hoidettu antaen yksityiskohtaisen kuvan liiton taloudellisesta asemasta,

ja että tilinpäätös perustui kirjanpitoon.

Kun tarkastuksen aikana olemme lisäksi havainneet, että liiton taloutta on hoidettu kiitosta ansaitsevalla tavalla ja asiantuntemuksella, ehdotamme edustajakokoukselle:

että tilinpäätös vahvistettaisiin ja

että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus mainitulta tilivuodelta.

Helsingissä maaliskuun 23 päivänä 1959

J.V. Tuomi

Väinö Hurnonen

Näyttelijäin- ja ohjaajain koulutus

Näyttelijöiden ja ohjaajien koulutuskysymys on viime vuosien aikana ollut liittomme jäsenteatthereiden ja -näyttämöiden keskuudessa ajankohtaisimpia ongelmia. Se ei ole ollut polttava yksinomaan ammattiteattereittemme osalta, vaan sama pulma on myöskin ilmennyt laajassa harrastajanäyttämöverkostossamme.

Suomen Teatterikoulu on kiitettävällä tavalla jatkanut vuodesta 1943 Suomen Kansallisteatterin oppilaskoulun ja Suomen Näyttämöopiston työtä ja huolehtinut uusien ohjaajien, näyttelijöiden ja lavastajien kasvattamisesta. Aika-ajoittainen opettaja-voimien riittämättömyys ja varsinkin rajoitetut koulutilat ovat olleet kuitenkin esteenä koulun toiminnan laajentamiselle tarpeellisessa määrin.

Tähän mennessä on nykyisestä koulusta valmistunut 115 näyttelijälinjan, 8 ohjaajalinjan ja 7 lavastajalinjan oppilasta. Melkein kaikki ovat olleet ainakin jonkin aikaa teattereiden palveluksessa vakinaisesti. Heidän lukumääränsä on lähes 25 % koko maan ammattiväestä. Monissa teattereissa muodostavat Teatterikoulun käyneet jo jopa enemmistön toiteellisesta henkilökunnasta, mutta vielä on paljon pienehköjä teattereita, joihin ei ole riittänyt yhtään Teatterikoulussa koulutuksen saanutta näyttelijää. Tämän vuoksi on koulun oppilaita moitittu siitä, että he eivät ole olleet halukkaita pienehköjen teattereiden palvelukseen, mutta tosiasia on se, että koulu on voinut toistaiseksi valmistaa liian vähän näyttelijöitä ja suuret teatterit, joissa työskentelyolosuhteet ja palkat ovat olleet paremmat, ovat luonnollisesti saaneet kiinnitetyksi valmistuneen nuoren näyttelijäjoukon henkilökuntaansa.

On muistettava, että maamme näyttelijöistä on melkoinen määrä

siirtynyt suoraan harrastajatasolta vakinaisiksi näyttelijöiksi ilman minkäänlaista kouluopetusta. Tällainen on teatterialalla hyvin tavallista, päinvastoin kuin monella muulla ammattialalla, joilla vaaditaan alalle antautuvalta tietty ammattikoulutus. Teatterialallakin ammattikoulutus on mitä tarpeellisintä sillä yleensä harrastajasta kehittyneet näyttelijät eivät suurten tehtävien suorituksessa pääse koulunkäyneitten tasolle. Koulu näet antaa sellaisen teknillisen taidon, jota ei harrastaja voi saavuttaa koska hän ei ole saanut tarpeeksi hyvää peruskoulutusta. Hän voi pienestä tehtävästä suoriutua erinomaisesti vaistonsa, älynsä tai tottumuksensa perusteella, mutta hänen tietonsa ja taitonsa eivät yleensä riitä nykyisten vaatimusten täyttämiseen suuressa tehtävässä. Nykyään tarvitaan myös tällä alalla ammattikoulutusta.

Näyttelijöiden puute tulee lähivuosien aikana poistumaan, jos teatterikoulu kykenee, niin kuin ehdottomasti pitäisi, pitämään oppilasmääränsä edes nykyisessä määrässä. Ohjaajien ja teatterinjohtajien puute tulee sen sijaan jatkumaan vielä monien vuosien ajan. Ohjaajaoppilaita ei ole teatterikouluun ollut riittävästi pyrkimässä, varsinkaan ei sellaisia, joista olisi voinut tai voisi ammatissaan kasvaa päteviä teatterinjohtajia.

Täysin ammattitaitoisten teatterinjohtajien puute pienehköissä teattereissa on jo ennättänyt muodostua pulmaksi. Vanhemmat ja kokeneemmat näyttelijät, joilla olisi myös ohjaajakokemusta, eivät enää viime vuosien aikana ole entisessä määrin antautuneet teatterinjohtajiksi. Teattereittenme kehitys vaatii johtajaltaan tällä hetkellä siksi paljon ammattitaitoa ja edellyttää suurta vastuuta, joilla että näyttelijät/ei ole erityistä kutsumusta johtajan virkaan, eivät enää siihen pyri.

Kun teatterikoulunkin mahdollisuudet kasvattaa ohjaajia, joista saadaan myös teatterinjohtajia, ovat nykyoloissa varsin pienet, niin on pakostakin ryhdyttävä ja osalta on jo ryhdyttykin etsimään uusia keinoja pulman ratkaisemiseksi.

Teatterinjohtajien ja ohjaajien tarpeen tyydyttämiseksi voi Tampereelle Yhteiskunnallisen Korkeakoulun yhteyteen perustettu Draamastudio varmasti tehdä paljon. Draamastudion mahdollisuudet suorittaa näyttelijä- ja ohjaajataidetta koskevia kokeiluja ja tutkimuksia sekä selvittää yleisluontoisia teatterialan kysymyksiä ovat melko hyvät. Jo nyt on havaittavissa, että Draamastudion perustaminen on ollut oikeaan osuva toimenpide. Kuluvan kevään aikana siellä aloittaa ensimmäinen nuorten ohjaajien kurssi toimintansa ja yleisenä käsityksenä on, että tätä tietä löydetään myöskin nopeimmin ratkaisu teatterinjohtaja- ja ohjaajapulmaamme. Draamastudion kurssiluontoisen koulutuksen lopullisista tuloksista on ennen aikaista vielä tällä hetkellä sanoa mitään, mutta se on varmaa, että se toimiessaan Yhteiskunnallisen Korkeakoulun osana tulee kiinnittämään vakavaa huomiota taiteellisesti pätevään ja vakavaan opiskeluun.

Todettakoon, että heti sen jälkeen, kun YKK:n draamastudio perustettiin, virisi täysin samanluontoista toimeliaisuutta eräillä muillakin tahoilla.

Emme milloinkaan voi tehdä liian paljon teatteriemme hyväksi ja nimenomaan sen palveluksessa olevan taiteilijakunnan henkisen tason ja ammatillisen taidon kohottamiseksi, eikä kai yksin Draamastudion avulla ole kuviteltukaan voitavan hoitaa tätä kovin moniulotteista tehtävää. Kipeästi tarvitaan sitä teoreettisluontoista jatkokoulutusta, minkä johtoon Suomen Kansallisteatteri näyttää asettuneen, samoin kuin sitä uutta ilmaisua etsivää

avantgardistista kokeilua, mihin Helsingin Ylioppilasteatteri on osoittanut intoa akateemisen nuorison keskuudessa. Asiat ovat kohdallaan silloin kun eri suunnilla tapahtuvat yritykset eivät aiheuta hämminkiä ja sekaannusta ja siten vaikeuta toinen toisensa toimintaa. Nimenomaan tässä vaiheessa olisi luotava yleissuunnitelma teatterilaitoksemme kehittämiseksi ja tehtävien jakamiseksi eri laitosten kesken, jotta voitaisiin välttää tarpeeton kilpailu ja päästä rakentavaan yhteistyöhön. Vielä on varsin helppo hoitaa asia niin, että eri tahoilla virinneet intressit tehokkaasi palvelisivat teatterin kokonaisuutta.

Työväen Näyttämöiden Liiton asiana on valvoa, että nimenomaan työväen näyttämötoiminnan kehitysmahdollisuudet otetaan huomioon tuota yleissuunnitelmaa laadittaessa.

Pienissä teattereissa tulee ohjaaja jatkuvasti olemaan samalla teatterinjohtaja, kummankin tehtävän ollessa yhtä tärkeän. Yhdistelmä ei ole helppo toteuttaa, taiteellisten ja taloudellisten vaatimusten kiristyessä se käy yhä vaikeammaksi. Olisikin liian hyväuskoista luulla, että saamme tällaiseen tehtävään pystyviä henkilöitä ilman määrätietoista valmennusta. Ainakin toistaiseksi näyttää siltä, että YKK:n draamastudiolla tampere-laisia teattereita harjoituspaikkana käyttäen olisi suurimmat mahdollisuudet kasvattaa teatterinjohtajia, jos asianomaisilla on tehtävään luontaiset edellytykset. Tällöin älköön kuitenkaan unohdettako, että draamastudio toistaiseksi toimii yksinomaan Tampereen kaupungin avustuksen varassa ja että sen työvoima on riittämätön.

Tähän asti melko olemattoman teatterinjohtaja - ohjaajien käytännöllisen valmennuksen takia ei ole suinkaan aihetta väheksyä Helsingin Ylioppilasteatterin aloittamaa akateemista tutkimus-

työtä samoinkuin ei myöskään Kansallisteatterin alulle panemia korkeakoululuontoisia kesäseminaareja. Kaikki nämä voidaan soveltaa täydentämään toisiaan. Tärkeätä on, että puhtaasti taiteellisten ongelmien sekä suurten teatterien organisatio- ym. pulmien ohella kiinnitetään sekä tutkimuksessa että koulutuksessa huomiota pienten teattereiden toimintamahdollisuuksiin ja niiden tason kohottamiseen.

Näyttelijöiden jatkokoulutuskysymys etsii myös ratkaisua. Ns. Sääksmäen kurssit ohjasivat aikanaan jatkokoulutusta oikeaan suuntaan, mutta kun niiden ohjelmaa vähitellen kehitettiin korkeakoululuontoiseksi, niin pystyvää oppilasaineistoa ei enää riittänyt. Tähän vaikutti myös se että näyttelijöiden apurahakysymyksen myönteinen ratkaisu tarjosi lahjakkaille mahdollisuudet ulkomaanmatkoihin ja sitä tietä lisätietojen ja taitojen hankkimiseen.

Suomen Teatterikoulu ja Helsingin Ylioppilasteatteri ovat myös laatineet oman yhteisen suunnitelmansa näyttelijöiden jatkokoulutuksen aloittamisesta Helsingin Yliopistossa, jonne toivotaan voitavan perustaa teatteriopiskelun linja. Lopullisia päätöksiä ei tästä asiasta vielä ole tehty, joten asia voidaan katsoa olevan kehitysvaiheessa. Helsingin Yliopistossa on kuitenkin jo useiden vuosien ajan ollut teatterihistorian dosenttuuri, joten teatteriopiskelu ei yliopistossa olisi uutta.

Teatteritaiteen eri alojen liittämistä eräiden kesäyliopistojen opinto-ohjelmaan on myös vuosien kuluessa suunniteltu. Niistä on toivottu muodostuvan erityisesti ns. akatemia-apurahoja saaneiden ohjaajien ja näyttelijöiden opinahjo. Apurahojen nykyinen suuruushan velvoittaa apurahojen saajat myöskin varsinaiseen opiskeluun eikä yksinomaan matkoihin ulkomaiden teatterikeskuksiin,

kuten suurelta osalta on tähän saakka tapahtunut.

Varsinaisen Teatterikorkeakoulun perustaminen lienee vielä niin kaukainen asia, että ennen sitä on täysi syy kehittää korkeakoululuontoisia linjoja muiden oppilaitosten suojissa.

Harrastajanäyttämöiden johtajien ja näyttelijöiden kasvatus- ja ohjaustyö on tähän saakka ollut yksinomaan heidän järjestöjensä tehtävänä. Tähänastinen työ on tapahtunut liittojen palveluksessa olevien ohjaajien avulla ja toisaalta järjestämällä erilaisia näyttämötyön kursseja. Kursseja on yleensä järjestetty kahdenlaisia: paikkakunnallisia ja koko maata käsittäviä. Paikkakunnallisien kurssien osanottajina ovat olleet paikkakunnan näyttämötyön harrastajat ja opettajana tavallisesti ao. liiton ohjaaja ja mahdollisesti lisäopettajana joku muu ammattiasioita taitava opettaja. Koko maata käsittävien kurssien osanottajiksi on valittu näyttämöiden kehittyneimpiä jäseniä ja kurssiaika on ollut 2-4 viikkoon. Näillä koko maata käsittävillä kursseilla on pyritty kasvattamaan ennen kaikkea ohjaajia paikkakunnallisille näyttämöille kehittyneimmistä harrastajanäyttelijöistä ja toisaalta antaa nuorille kehityskykyisille näyttelijöille pätevää ammattioppia. Koko maata käsittävien kurssien opettajiksi on aina valittu ammattitaitoista väkeä, useimmissa tapauksissa Suomen Teatterikoulun opettajia.

On kuitenkin luonnollista, että yksinomaan näin ei saada tarpeellista määrää päteviä ohjaajia harrastajanäyttämöille, vaan heitä on ryhdyttävä kasvattamaan myös muulla tavoin. Harrastajanäyttämöiden ohjaajien kasvatustyö vaatii oman linjansa, erossa ammattiteattereiden ohjaajien kasvatustyöstä. Moni ammattilaisena tuloksia saavuttanut ei aina saavuta niitä harrastajien parissa. Luonne, luotettavuus ja ihmisten käsittelytaito on niin

suuri osa näiden ohjaajien ammattitaidosta, että henkilöt, jotka otetaan tähän tehtävään, täytyy valita aivan eri mittapuuta käyttäen kuin ammattiteatteriin otettavat.

Harrastajanäyttämöiden ohjaajien koulutuksen siirtämistä Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Draamastudion tehtäväksi olisi syytä vakavasti harkita. Yhteiskunnallinen Korkeakouluhan valmistaa yhteiskuntaan toimihenkilöitä, joiden harrastusalaan näyttämötyö varsin luontevasti sopisi. Seminaareissa näyttämötyön ottaminen opetusohjelmaan olisi myös toivottavaa, mutta näyttämötyö on kuitenkin verrattavissa aikuiskasvatukseen, joten lasten ja varhaisnuorison kasvattajan mukautuminen näyttämötyöhön vaatii erikoisluonnetta. Kansakoulun opettajia valmistetaan tosin nykyisin jo myös koulunsa päättäneen nuorison ohjaajiksi, niin että heidän perusvalmennuksensa aikuisten sivistystyöhön on parantumassa.

Edellä olevasta selvinnee, että jo tähänkin mennessä on kiinnitetty suurta huomiota niin näyttelijä- kuin ohjaajakasvatukseenkin, mutta pääasiassa kuitenkin vain ammattiteattereitamme varten. Kun koulutuksen tarve on suuri, on pakostakin kasvatustyö muodostunut hiukan kirjavaksi ja epäyhtenäiseksi ja on havaittavissa, jos ei yhtenäistä perustavaa suunnitelmaa aivan lähiaikoina luoda, että maahan muodostuu erilaisia keskuksia, joista tätä koulutusta pyritään itsenäisesti omaan suunnitelmaan nojaten hoitamaan. Tässä piilee se vaara, että syntyy keskenään kilpailevia ja vajakelpoisia opinahjoja ja niiden toiminta tulee hajanaisuudesta ja suunnitelmattomuudesta kärsimään.

Hajaantumisvaaran välttämiseksi olisi löydettävä yhtenäinen suunnitelma niin ohjaaja- kuin näyttelijäkoulutustakin varten

ja tässä suunnitelmassa olisi otettava huomioon myöskin harrastajanäyttämöiden ohjaajien ja näyttelijöiden kasvatuskysymys.

Liittotoimikunta ehdottaa

että vastavalittava liittotoimikuntaa kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin ohjaajain ja näyttelijäin koulutuksen tehostamiseksi ja yhtenäistämiseksi siten, että kaikki teatteripiirit tulisivat huomioon otetuiksi ja että asiasta kiinnostuneiden koulujen ja teatterijärjestöjen toimesta laadittaisiin suunnitelma, jonka avulla koulutustehtävät jaetaan tarkoituksenmukaisesti niiden kesken.

Liittotoimikunta

Teattereiden valtionapu

Suomen valtio on aina tukenut taloudellisesti teatteritaidetta: Helsingin vakinainen ruotsinkielinen teatteri sai valtionapua v:sta 1869, Suomalainen Teatteri v:sta 1873, siis muutaman kuukauden toimittuaan. Tällä hetkellä avustusta saa 34 teatteria Kansallisteatterin ja oopperan lisäksi.

Valtion tulo- ja menoarvio

Valtion perusavustukset ovat budjetin 10.Pl. XVIII luvun 3. momentilla: "Näyttämötaiteen ja näyttämötaiteellisten harrastusten tukeminen", sen määrä on tänä vuonna 46 milj. mk. Siitä on teatterien varsinaisiin toiminta-avustuksiin käytettävissä 7 milj. mk, Suomen Kansallisoopperan avustamiseen 8 milj.mk, avustuksena teattereille niiden teknillisiin laitteisiin ja perushankintamenoihin 18 milj.mk, avustuksena teatterijärjestöille 4 milj.mk, näyttämötaiteellista harrastustoimintaa varten 8.400.000 milj.mk, ja avustuksena teattereille ohjaajavierailuja varten 600.000 mk. Veikkausvoittovaroista jaetaan 90 milj. mk teatterien toiminta-avustuksiin, yhteensä siis 97 milj.mk.

Valtionavustuksen merkitys

Teatterien valtionavustukset olivat v.1956 65.7 miljoonaa mk ja v.1957 87.7 miljoonaa, tällöin viimeksi voitiin suorittaa niiden perustarkistuksia. 1958 saatiin vain 87 miljoonaa, 1959 91 ja 1960 92 miljoonaa. Neljässä vuodessa lisäys on siis vajaat 5 %, vaikka teattereiden lukumäärä on lisääntynyt yhdellä.

Pääsylipputulot olivat 1956-57 yhteensä 149 miljoonaa mk ja 1959-60 189 miljoonaa mk. Valtionavustus oli siten 1957 59 % pääsy-

lipputuloista, mutta 1960 vain 49 niistä.

Suomenkielisten teatterien kokonaistuloista muodostivat pääsylipputulot 1957 n. 40 %, kunnalliset avustukset n. 37 % ja valtionavustukset n. 23 %, 1960 olivat osuudet vastaavasti 43 %, 39 % ja 18 %.

Myönteinen kehityskö?

Tietysti on mieluisaa, että teatterien omat tulot ovat näin kasvaneet ja avustusten osuus vähentynyt. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että tämä on tapahtunut teatterien kehityksen kustannuksella siten, että a) palkkataso on ollut pidettävä kohtuuttoman heikkona, b) teatterien henkilökunta on pysytetty niin pienenä, että se selvästi vaikeuttaa ohjelmiston valintaa ja heikentää esitysten yleistasoja, c) ohjelmiston valinnassa on taloudellinen varovaisuus ollut määräävämpi tekijä kuin taiteelliset näkökohdat, d) säästäväisyys on esim. lavastuksissa, puvuissa, teknillisten välineiden puutteellisuudessa ja muussa ulkonaisessa esityksessä. Teattereiden pääsylipputulojen kassa ei ole kyennyt peittämään taiteellisen tason ylläpitämiseen tarvittavia kuluja valtionavustusten kasvun pysähdyttyä.

Näiden tosiasioiden valossa on sanottava, että toimintaa on kyetty ylläpitämään, mutta elimellinen, terve kehitys on joutunut kärsimään.

Ruotsin numeroita

Osoitukseksi siitä, miten paljon pienempi valtion osuus teatterien toimintakustannuksiin on meillä kuin Ruotsissa, verrattakoon seuraavia lukuja:

Göteborgissa saa kaupunginteatteri valtiolta n. 59 miljoonaa mk, Turussa 3,4 miljoonaa. Malmö saa kaksinäyttämöistä kaupungin-

teatteriaan varten Suomen rahassa 86 miljoonaa mk, Tampereen kaksi teatteria meillä 12,8 miljoonaa mk. Malmössä on 220.000 asukasta ja 308.000 katsojaa v. 1960, Tampereella 130.000 asukasta ja n. 170.000 katsojaa, joten suunnilleen sama toimintatempo saavutetaan perin erilaisin valtionavustuksin. Ruotsin kuusi kaupungin- tai vastaavaa teatteria saa valtiolta vuodessa 220 miljoonaa mk (meillä vastaava ryhmä saa 97 miljoonaa), kaksi kiertueteatteria lisäksi 178 miljoonaa ja Göteborgin operettiteatteri 89 miljoonaa.

Tietysti suora vertaileminen aina ontuu jonkin verran, mutta onhan joka tapauksessa ilmeistä, että valtion panos on naapurimaassa eri luokkaa kuin meillä.

Hälyyttävä tilanne

Niinkuin tiedetään väheni teatterien yleisömäärä v.1960 noin 5 %. Pääsylipputulosten kasvu oli vain 0,85 %, palkkamenojen kasvu 5,4 %, mihin lisäksi tuli loppuvuoden osalta yleisen korotuksen aiheuttama lisä. Kuluvan vuoden alusta tuli uusi yleinen lisä, ja uusissa välikirjoissa sovittu palkkojen lisäys on tuntuva teatterien edellytysten kannalta, vaikkei silti suinkaan riittävä.

Puuskittaisuus ja epävarmuus

Teatterien kannalta on valtionavustusten kasvun puuskittaisuus ja epävarmuus todella vaikea epäkohta. Ruotsin a.o. viranomaisen ilmoittaa, että teatterivastuut voivat vuodessa nousta n. 10 %. Se merkitsee teattereille mahdollisuutta arvioida asemansa ja ratkaista menettelytapansa pitkäjännitteisesti ja suhteellisen turvallisesti. Meillä ei kaksivuotisista kiinnityksistä huolimatta tiedettävä ainakaan vuotta pitemmälle tilannetta, lukuunottamatta varmuutta siitä, että kustannukset kaiken aikaa kohoavat.

Onneton kilpailu varoista

Puhumatta siitä, että veikkausvoittovarot olisi kohtuuden ja järjen nimessä jaettava tasan henkisen ja fyysisen kulttuurin kesken (jakosuhte on nyt 40 % ja 60 %), on täysin asiatonta, että pääasiallisesti raha-arpajais- ja veikkausvaroilla ylläpidetään Suomen Taideakatemiaa, Sibelius-akatemiaa ja tieteellisiä laitoksia, joiden pitäisi ehdottomasti sisältyä valtion suoranaisiin budjettimenoihin. Nykyinen tilanne ei tosiaankaan ole kulttuurivaltion arvon mukainen. Siirtämällä ne oikealle paikalleen vapautuisi arpajais- ja veikkausvaroja teatterien ja vastaavien tarpeisiin, myös teatterien rakennus- ja perusparannusavustuksiin jne.

Teatterialan avustustarve

Yleisömäärän kasvussa ilmenevä suotuista kehitys on mennyt niin pitkälle (10 vuoden aikana yli 60 %:n lisäys.), että pysähdys on nyt luonnollinen. Tästä johtuen ovat teatterien omat mahdollisuudet tulojensa lisäämiseen vähäiset. Samanaikaisesti on päästy niin pitkälle, että tyydyttävien taiteellisten tulosten saavuttaminen edellyttää nykyistä suurempaa taiteellista ja teknillistä henkilökuntaa, keskittymismahdollisuuden ja työrauhan turvaavaa palkkatasoa, ajanmukaisia toimintavälineitä ja mahdollisuutta pitkäjännitteiseen, suunnitelmalliseen toimintaan.

Tämän saavuttamiseksi olisi suoritettava teatterien valtionavustusten perusteellinen tarkistus, niiden kohtuullinen lisäys ja olosuhteiden edellyttämä jatkuva avustusten pysyttäminen ajan tasolla.

Liittotoimikunta ehdottaa,

- a) että edustajakokous velvoittaa vasta valittavan liittotoimikunnan ryhtymään kaikkiin toimenpiteisiin siinä

tarkoituksessa,

1) että teatterien varsinaisten toiminta-avustusten määrä korotetaan 50 %:lla,

2) että tieteelliset ja taiteelliset oppi- ja vastaavat laitokset ylläpidetään pääasiallisesti muilla kuin rahapajais- ja veikkausvaroilla,

3) että teatterien toiminnan häiriötön jatkuminen yleisen kustannusten nousun mukaisella vuotuisella avustusten lisäyksellä turvataan,

b) että liittotoimikunta saattaa työväenpuolueiden eduskuntaryhmien tietoon tässä alustuksessa mainitut näkökohdat esittäen niille sen vakavan toivomuksen, että ryhmät kokonaisuudessaan asettuisivat tukemaan tämän alustuksen ponsissa esitettyjä korjauksia teattereiden valtionapuun.

Liittotoimikunta

K e s ä k u r s s i t

Aikaisempina vuosina olivat liittomme järjestämät ja johtamat n.s. kesäkurssit tavallisesti n. 2-viikkoisia ja oli työnteko omakohtaisen kokemuksemme mukaan kursseilla mitä vireintä ja osanottomahdollisuudet nykyistään paljon paremmat.

Kun viime vuosien aikana kesäkurssitoiminta on siirtynyt kansanopistolinjalle ja 4-viikkoiseksi, johtunee tämä järjestely lähinnä valtionavun turvaamisesta k.o. toiminnalle. Kurssiajan nykyinen pituus, niin terveellinen kuin se sinänsä ehkä onkin, sulkee kuitenkin pois piiristään huomattavan osan halukkaista osanottajista, erikoisesti harrastelijänäyttämöiden joukosta, joiden osallistumismahdollisuudet rajoittuvat varsinaisesta työpaikastaan saamansa kesäloman puitteisiin.

Edelläolevaan viitaten Leppävaaran Työväen Näyttämö esittää liittokokoukselle:

että kokous velvoittaisi liittotoimikunnan harkitsemaan mahdollisuuksia järjestää vastaisuudessa n. 2 viikkoa kestäviä kesäkursseja ja täten tekemään opiskelun mahdolliseksi entistä useammille edustamilleen näyttämöille ja niiden jäsenille.

Leppävaaran Työväen Näyttämö

Liittotoimikunnan lausunto

Liittotoimikunta yhtyy Leppävaaran Työväen Näyttämön alustuksessaan esittämiin ajatuksiin ja toteaa, että liiton järjestämät kurssit ovat olleet yleensä 12-14 päivää kestäviä, mutta liitto on taloudellisista syistä johtuen osallistunut myöskin yhteistoimintaan muutaman vuoden aikana Väinö Voionmaan Opiston kanssa opiston järjestäessä kuukauden kestäviä harrastajinäyttelijöille tarkoitettuja kursseja.

Liittotoimikunta ehdottaa:

että vastavalittavaa liittotoimikuntaa kehoitettaisiin ottamaan huomioon Leppävaaran Työväen Näyttämön alustuksessaan esittämät ajatukset järjestäessään vast'edes kursseja.

Liittotoimikunta

Ohjelmiston valinta harrastajanäyttämölle

Ohjelmistoon otettavien näytelmien valinta on varmasti jokaiselle teatterille ja näyttämölle vaikea pulma. Valintaa suoritettaessa on otettava huomioon mitä moninaisempia seikkoja. Entistä suuremmaksi pulmaksi muodostuu valinta, kun pienempi ja puutteellisissa oloissa oleva teatteri tai näyttämö teatteritoimintaa harrastaa. Suurena puutteena nykyisin on mielestämme sellaisten uusien kotimaisten näytelmien vähälukuisuus, jotka henkilömäärältään ja lavastuksensa takia sopisivat harrastelijanäyttämöiden esitettäväksi. Tämän tilanteen korjaamiseksi olisi löydettävä sopiva keino, sillä kotimainen näytelmä on se selkäranka, jonka varaan amatöörinäyttämöiden pystyssä pysyminen nojaa.

Edellä esitettyyn viitaten ehdotamme:

että edustajakokous velvoittaisi valittavan liittotoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin, joiden avulla k.o. puute saataisiin korjatuksi,

että liittotoimikunta tekisi esim. Suomen Näytelmäkirjailijaliiton kanssa suunnitelman, jolla kehoitettaisiin kirjailijoita kirjoittamaan amatöörinäyttämöillekin sopivia uusia näytelmiä, jotka nykyisen vaativan tason huomioiden ovat niillä mahdollisia toteuttaa,

että liittotoimikunta myöskin julkaisisi riittävän perusteellisesti selvittävää luettelointia, uusista ja nykyisin Työväen Näyttämöiden Liiton hallussa olevista näytelmistä. Luetteloa, josta selviäisi myöskin lyhykäisesti näytelmän aihe, laatu, sopivaisuus amatöörinäyttämöille ja luonnollisesti myöskin henki-

löluku ja lavastukset. Mielestämme tämäkin jo varmaan helpottaisi ohjelmiston valintaa.

KISAPIRTIN NÄYTTÄMÖ

R i i h i m ä k i

Liittotoimikunnan lausunto

Liittotoimikunta ehdottaa,

että vastavalittavaa liittotoimikuntaa kehoitetaan mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon Kisapirtin Näyttämön alustuksessaan esittämät ajatukset ja muutenkin helpottamaan harrastajanäyttämöiden ohjelmiston valinnassa esiintyviä vaikeuksia.

Liittotoimikunta

Ohjaaja-apu

Maassamme toimii suuri määrä työväen näyttämöitä harrastelijavoimin, ja myöskin sellaisia näyttämöjä, joilla on ainoastaan palkattu johtaja. Nämä näyttämöt tekevät määrätietoista työtä näyttämöväen kouluttamisessa sekä suuren yleisön myötätunnon vireilläpitämisessä näyttämöharrastusta kohtaan.

Useimmat näyttämöt saavat hyvin pieniä avustuksia kunnilta ja tulot näytännöistä eivät muodostu sellaisiksi, että taloudellinen tila olisi likimainkaan turvattu. Sentähden, saadakseen toiminnan jatkumaan ja jonkinlaisia tuloksia syntymään, tekee Haminan Työväen Näyttämä liittokokoukselle esityksen, että se ottaisi harkittavakseen ja päätettäväkseen Työväen Näyttämöiden Liiton ohjaaja-avun varmistamiseksi siten, että sellaisen voisi saada ilman korvausta ja ainakin yhden ohjauksen vuodessa.

Koska valtio ei anna minkäänlaista tukea pienille näyttämöille suoraan, olisi käsityksemme mukaan saatava valtionapu Työväen Näyttämöiden Liitolle sellaiseksi, että se voisi tämän edellämainitun koulutusmuodon toteuttaa.

Haminan Työväen Näyttämö

Liittotoimikunnan lausunto

Liittotoimikunta toteaa, että Haminan Työväen Näyttämö alustuksessaan kiinnittää edustajakokouksen huomion erittäin tärkeään asiaan työväen näyttämöiden toiminnassa ja viittaa lisäksi liittotoimikunnan alustukseen "Näyttelijöiden ja ohjaajien koulutus". Korvauksettoman ohjaaja-avun saaminen liiton nykyisen valtionavun turvin ei ole tällä kertaa mahdollista, joten liittotoimikunta ehdottaa edustajakokoukselle,

että edustajakokous kehoittaa vastavalittavaa liittotoimikuntaa toiminaan siten, että liitto voisi tähän astista paremmin tukea harrastajanäyttämöiden työtä ja toteuttaa Haminan Työväen Näyttämön alustuksessaan esittämiä ajatuksia.

Liittotoimikunta

Sosialidemokraattisen Puolueen Eduskuntaryhmälle

Allekirjoittanut keskusliitto on jättänyt valtioneu-

vostolle seuraavan kirjeen:

"Allekirjoittaneen keskusliiton alaiset ammatilliset

järjestöt ovat kiinnittäneet huomiota työaika säännöstelevän

lainsäädännön jälkeenjääneisyyteen. Työaika rajoittavat sään-

nökset ovat nimittäin pysyneet miltei muuttumattomina aina vuodesta 1917 lähtien, jolloin annettiin laki kahdeksan tunnin työajasta. Vuonna 1946 annetulla työaikalalla, jolla ensiksi mainittu laki suurelta osaltaan uudistettiin, lyhennettiin työaikaa vain yhdellä tunnilla viikossa, joten lain mukainen säännöllinen työaika on nykyisin 8 tuntia vuorokaudessa ja 47 tuntia viikossa paitsi n.s. jaksotyössä (Tal 6 §) 141 tuntia kolmen viikon aikana ja keskeytymättömässä vuorotyössä (Tal 7 §) 144 tuntia kolmen viikon aikana.

Vuoden 1946 jälkeen ovat sekä sosiaaliset että taloudelliset olosuhteet niin meidän maassamme kuin muuallakin maailmassa perusteellisesti muuttuneet. Rationalisoinnin ja automatisoinnin sekä työmenetelmien kehittymisen johdosta hyödykkeiden tuotanto on moninkertaistunut ja työn tuottavuus työntekijää kohden on lisääntynyt ja siten työvoimatarve vähentynyt aiheuttaen jatkuvaa työttömyyttä. Tällainen kehitys on luonut mahdollisuudet ja tehnyt jopa välttämättömäksi työajan lyhentämisen. Niinpä useissa maissa työaika on nykyisin neljäkymmentä tuntia viikossa, ja siirtymistä tätäkin lyhyempään työaikaan valmistellaan.

Edellä todettu myönteinen kehitys on tehnyt mahdolliseksi työajan lyhentämisen myös meidän maassamme. Eri alojen työehtosopimuksilla työaika onkin sovittu 40 - 45 tunniksi viikossa.

Työajan lyhentämiseen on keskusliittomme taholta kiinnitetty aikaisemminkin valtioneuvoston huomiota. Tähän asiaan on kiinnitetty huomiota myös eduskunnassa. Jo vuoden 1960 valtiopäiville jätettiin eduskunta-aloite työaikalain muuttamisesta, ja vuoden 1961 valtiopäiville on jätetty neljä samaa

tarkoittavaa lakialoitetta.

Edellä sanotun perusteella allekirjoittanut keskusliitto toteaa, että työaikaa säännöstelevät lait eivät enää vastaa tarkeitustaan, ja kunnioittaen esittää,

että hallitus antaisi eduskunnalle esityksen työaikalain muuttamisesta siten, että työntekijäin säännöllinen työaika olisi kauintaan kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja enintään neljäkymmentä tuntia viikossa sekä, että muut työaikaa säännöstelevät lait muutettaisiin vastaavasti.

Kun eduskunnan vuoden 1961 valtiopäivien kevätistunto-kaudelle on jätetty runsaasti sosiaalipoliittisia aloitteita, on todennäköistä, että eduskunnan työväenasiaainvaliokunta ei tämän istuntokauden aikana ehdi niitä kaikkia käsittelemään. Tämän vuoksi keskusliittomme katsoo aiheelliseksi esittää,

että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin erityisen valiokunnan asettamiseksi käsittelemään työaikaa säännöstelevien lakien muuttamista tarkoittavia aloitteita."

Kun myöskin työväenpuolueiden eduskuntaryhmien taholta on tehty parhaillaan koolla oleville valtiopäiville työaikalain muuttamista tarkoittavat eduskunta-aloitteet, toteamme, että kaikki työväenpuolueet pitävät tarpeellisena työaikaa säännöstelevien lakien korjaamista jo tosiasiallisesti tapahtuneita työolosuhteiden muutoksia vastaavaksi. Jotta tämä tarkoitus saavutettaisiin, allekirjoittanut keskusliitto kunnioittaen esittää, että

eduskuntaryhmämme tekisi voitavansa edellä

mainittujen aloitteiden saattamiseksi mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsiteltäväksi ja pyrkisi aikaansaamaan yhteistoimin työväenpuolueiden eduskuntaryhmien kesken aloitteissa tarkoitettujen lain muutosten toteuttamiseksi.

Helsingissä toukokuun 17 päivänä 1961.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y.

Walter Rautanen Olof Launis

~~-----~~
sekä 40-tuntista työviikkoa koskeva työaikalain muutos ovat tulleet loppuun käsitellyiksi.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1961.

S.K.D.L:n

Eduskuntaryhmä

Antti Kuusinen

Sosialidemokraattisen Puolueen eduskuntaryhmälle ja

Sosialidemokraattisen opposition eduskuntaryhmälle

Kuten tunnettua, on eduskunnan puhemiesneuvosto tehnyt alustavan päätöksen, jonka mukaan eduskunnan kuluva istuntokauden työ pitäisi saada päättymään kesäkuun 2 päivään mennessä.

Eduskunnassa on vielä käsittelemättä lukuisia tärkeitä työläisiä koskevia aloitteita, kuten 40-tuntista työviikkoa koskeva työaikalain muutos, lukuisat sairaus- ja äitiysvakuutusta koskevat aloitteet sekä muun ohella ~~myös~~ vanhusten asuntoja koskeva aravalain muutos. Myöskään työntekijäin eläkelain käsittely ei ole vielä valiokunta-astetta pitemmällä.

Työläisten ja heidän ammatillisten ym järjestöjensä varsin yksimielinen kanta on, että ainakin tärkeimmät työläisiä koskevat aloitteet ja joka tapauksessa kysymys 40-tuntisesta työviikosta ansioita alentamatta tulisi saada eduskunnassa käsitellyksi ennen eduskunnan lomalle lähtöä. Työaikalain muuttaminen ei lainsäädäntötekniillisestikään ole suurityöinen.

Tämän vuoksi esitämme,

että ryhmämme asettuisi puhemiesneuvostossa sille kannalle, että eduskunta ei lähtisi lomalle, ennenkuin tärkeimmät työläisiä koskevat aloitteet ja ainakin työntekijäin eläkelaki

sekä 40-tuntista työviikkoa koskeva työaika-
lain muutos ovat tulleet loppuun käsitellyiksi.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1961.

S.K.D.L:n

Sosialidemokraattisen Puolueen Eduskuntaryhmä

Heille Kuusinen

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle,
Helsinki.

Arv. Eduskuntaryhmä.

Kun ne henkilökohtaiset asiat ovat poistuneet
pöytäjärjestyksestä, jotka koskivat ollut eroamaan ry-
hmästä vuosi sitten, olen halunnut, että minun hyväksy-
täisiin sos.-dem.-puolueen jäsenäksi.

Helsingissä 12 p:nä 1961

Heille Kuusinen
Heille Kuusinen

Eduskuntaryhmien tietoon tässä alustuksessa mainitut näkökohdat
esittään niille sen vakavan toivomuksen, että ryhmät kokouksessaan
asettaisivat tukemaan tämän alustuksen periaatteita esitety-
jä korjauksia teattereiden valtionapuna.

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle,
Helsinki.

Arv. Eduskuntaryhmä.

Kun ne henkilökohtaiset syyt ovat poistuneet
päiväjärjestyksestä, jotka pakottivat minut eroamaan ryh-
mästä vuosi sitten, anon kunnioittaen, että minut hyväksyt-
täisiin sos.-dem.eduskuntaryhmän jäseneksi.

Helsingissä syyskuun 12 pnä 1961

Väinö Leskinen
Väinö Leskinen

CEPHE: AEEVTONES - 1961: 1121 AKEVTONES HET - 8946 KOF HET - HOKIKOIN
HEAD OFFICE: HELSINKI 5 EETVANKIKALO 3 - PHONE 11 101

WIBEW LBVAET VCEISA LTD

b) että liittotoimikunta saattaa työväenpuolueiden ja muidenkin eduskuntaryhmien tietoon tässä alustuksessa mainitut näkökohdat esittäen niille sen vakavan toivomuksen, että ryhmät kokonaisuudessaan asettuisivat tukemaan tämän alustuksen ponsissa esitettyjä korjauksia teattereiden valtionapuun.

Tahtoisimme kiinnittää huomiotaan erityisesti siihen, että avustusten ja lipputulosten kasvu ei ole riittänyt välttämättömyyden uudistuksiin ja toimintaedellytysten parantamiseen. Niinpä teattereiden palkkataso on ollut pidettävä kohtuuttoman alhaisena, teattereiden henkilökunta on ollut pidettävä niin pienenä, että se selvästi vaikeuttaa ohjelmiston valintaa ja heikentää esitysten yleistasoja. Ohjelmiston valinnassa on taloudelliselle kannattavuudelle ollut annettava määrävämpi asema kuin taiteellisille taiteellisille näkökohdille, eikä varoja ole voitu käyttää lavastukseen, pukuihin ja teknillisiin laitteisiin siinä määrin kuin olisi ollut tarpeen.

Kaikkein pahinta on kuitenkin ollut avustusmäärärahojen kasvun epävarmuus samanaikaisesti kuin säännölliset menot ovat jatkuvasti lisääntyneet. Valtion avustusten osuuden vähentyminen teattereiden ylläpitokustannuksissa on teatteritoiminnan kehitystä vaarantava ilmiö.

Rohkenemme toivoa, että Sos.dem. eduskuntaryhmä toimisi teattereiden, mutta myös harrastelijanäyttämöiden tukemiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämiseksi valtion tulo- ja menoarvioissa.

Helsingissä, syyskuun 14 päivänä 1961.

Työväen Näyttämöiden Liitto r.y.

R. Aaltonen

puheenjohtaja.

Kalle Tapanen

varapuheenjohtaja.

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle.

Hyvät Toverit.

Sosialidemokraattinen työväenliike on kansainväli-

työväenliikettä. Yli rajojen ulottuvana työväenluokan teistoiminta on rakentunut keskinäisen veljeyden ja so daarisuuden pohjalle. Käytännön kysymyksissä toiminnan

rustana on vastuun tunteminen ja tunnustaminen työväenliikkeen suorittaman taistelun menestymisestä kaikkialla maailmassa.

Aikamme suurin kansainvälinen ohjelma on kansojen ja valtioiden taloudellisen-sosiaalisen kehityksen eritasoisuus. Historiallisen, poliittisen ja taloudellisen taustan erilaisuus on vaikuttanut maailman jakautumiseen hyvinvoiviin maihin, joissa väestön elintaso jatkuvasti kohoaa, ja köyhiin maihin, joiden väestölle ei teknillisten ja taloudellisten edellytysten puuttuessa ole voitu taata edes siedettäviä elämänolosuhteita. Sadat miljoonat ihmiset elävät altuisessa nälässä, sadat miljoonat ihmiset kärsivät sairauksista, joiden parantamiseen puutteelliset ulkoiset edellytykset eivät tarjoa riittävästi mahdollisuuksia, yli puolet maapallon täysi-ikäisestä väestöstä on lukutaidotonta.

Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen alajärjestöjen toiminta puutteen ja kurjuuden ylivallan murtamiseksi Aasian, Afrikan ja Etelä-Amerikan köyhimmillä alueilla ansaitsee tunnustuksen. YK:n vetoomukset jäsenmailleen laajennetun teknillisen avun ohjelman ja maatalouden ylijäämän sijoittaminen ns. kehitysmaiden auttamiseen ohjelman puitteissa ovat huomion arvoisia. Mutta, näiden ohjelmien toteuttaminen ja monien YK:n alajärjestöjen toiminnan tehostaminen vaatii järjestön jäsenmaiden tehokkaan tuen.

Sosialidemokraattinen Pohjola, jonka eroittamaton osa Suomi on, on kulkenut tiennäyttäjänä tässä asiassa. Se on esimerkki pienten kansojen mahdollisuudesta vaikuttaa aikamme suuriin kysymyksiin omalla tehokkaalla panoksella. On kuitenkin niin, että maamme on jäänyt pahasti jälkeen muista Pohjolan maista tässä taloudellisessa avustustoiminnassa. Se ei ole kunniakasta maallemme, joka omaa lähes samat mahdollisuudet tässä toiminnassa, kuin muut Pohjolan maat. Seuraavat kaksi lukusarjaa antavat selvän kuvan asiasta:

Ensinnä ne luvut, jotka osoittavat kunkin Pohjolan maan osuuden avustustoiminnasta verrattuna kunkin maan kansantuloon: Norja antaa kansantulostaan avustuksena kehitysmaille 0,30 ‰, Ruotsi 0,29 ‰, Tanska 0,22 ‰ ja Suomi 0,01 ‰. Näistä maista kukin osallistuu YK:n teknillisen avun laajennetun ohjelman toteuttamiseen seuraavasti: Norja 600.000 dollarilla, Ruotsi 1.000.000 dollarilla, Tanska

1.160.000 dollarilla ja Suomi 50.000 dollarilla.

Tietäen Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän myönteellisyden nyt esillä olevaan asiaan Sosialidemokraattinen Nuorison Keskusliitto pyytää kiinnittää ryhmän huomion nyt lähes tyvän budjettikäsittelyn yhteydessä tarjoutuviin mahdollisuuksiin maamme avustusosuuden nostamiseksi, ja toivoo ryhmän tekevän siitä raha-asia-aloitteen.

Sosialidemokraattisin nuorisoterveisin

Helsingissä syyskuun 14 päivänä 1961.

Sosialidemokraattisen Nuorison
Keskusliitto ry.

Maamme kouluoloissa ollaan suuren uudistuksen edessä. Koululaitoksemme sekä järjestelmää koskeva että sisäinen uudistaminen nykyajan vaatimuksia vastaavaksi on välttämättömyys. Kokonaisratkaisuun liittyvien ongelmien sel-

vittelyn ohessa on myös pyrittävä nopein toimenpitein lieventämään mykyisen koulujärjestelmän kipeimpiä epäkohtia.

Keskikoulun tultua vuosi vuodelta yhä yleisemmäksi pohjakouluvaatimukseksi eri ammattialoille olisi koululaitoksen kokonaisuudistuksen suuntaviivojen mukaisesti kaikin tavoin parannettava vähävaraisten vanhempien lasten koulunkäyntimahdollisuuksia riippumatta siitä, ovatko koulut kuntien, valtion tai yksityisten yhteisöjen omistamia.

Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliiton koululaisjaosto on käsitellyt niitä epäjohtonmukaisuuksia, joita ilmenee koulua käyvien lasten vanhemmille aiheutuviissa taloudellisissa rasituksissa oppikirjojen osalta. Kirjat ovat ilmaiset kunnallisissa kouluissa, niin myös kunnallisissa keskikouluissa, joita kuitenkin on maassamme aivan liian vähän ja lisäksi rajoitetuilla alueilla. Tällöin joutuvat vähävaraiset vanhemmat yksityisten ja valtion oppikoulujen lukukausimaksujen ja muiden lasten koulunkäynnistä aiheutuvien menojen lisäksi vielä ostamaan varsin kalliit oppikirjat.

Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä on aina suhtautunut erityisellä myötämielisyydellä sellaisiin toimenpiteisiin, joilla voidaan parantaa koulunkäymisen taloudellisia edellytyksiä. Viittaamme tässä yhteydessä vain ryhmän aloitteeseen lukukausimaksujen alentamisesta. Siksi Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliiton koululaisjaosto haluaa kiinnittää Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän huomiota edellä sanottuun epäkohtaan ja pyytää ryhmää ryhtymään toimenpiteisiin, jotta kaikille keskikouluasteella koulua käyville lapsille ja nuorille saataisiin ilmaiset oppikirjat.

Sosialidemokraattisin nuorisoterveisin

Helsingissä syyskuun 14 päivänä 1961

Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto ry:n

Koululaisjaosto

Helsinki 6.10.1961.

Sosiaalidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle

PUHEENALUSTUSTOIMIKUNNAN

Kaikkien työväen äänillä valittujen eduskuntaryhmien taholta on jätetty lakialoitteet 40-tuntisen työviikon toteuttamisesta. Myös kaikki työväen poliittiset järjestöt ovat mm. äänenkannattajiensa välityksellä asettuneet uudistuksen pikaisen toteuttamisen kannalle. Samoin työväen ammatilliset järjestöt ovat päätöksin, kirjelmin ja lähetystöin esittäneet vaatimuksensa lain aikaansaamisesta. Tämän vuoksi on luonnollista, että maamme koko työväestö odottaa valitsemiltaan eduskuntaryhmiltä pikaisia käytännön toimenpiteitä, jotta kyseisessä työaikalain muutosesitykset saadaan käsittelyn alaisiksi ja laki 40-tuntisesta työviikosta hyväksytyksi jo ennen seuraavia eduskuntavaaleja.

Koska ei ole odotettavissa, että hallitus antaisi asiasta esityksen, on välttämätöntä saada kysymyksen käsittely vireille eduskunta-aloitteiden pohjalta. Tähän on kaikki edellytykset olemassa, mikäli enemmistönä olevat työväen eduskuntaryhmät niin haluavat. Mahdollisuutena on esim. uuden jaoston tai erityisvaliokunnan perustaminen joko nyt esillä olevan asian tai sairausvakuutuslain käsittelyä varten. Uskomme, että asian käsittelyjärjestyksestä voitaisiin päästä yksimielisyyteen, jos itse asian tärkeydestä ja kiireellisyydestä ryhmämme ovat samaa mieltä.

Pyydämme kuluvan kuun 12 päivään mennessä eduskuntaryhmämme vastausta ehdotukseemme,

että eduskunta-aloitteet 40-tuntisen työviikon toteuttamisesta ansiolta alentamatta otetaan viivyttelemättä käsiteltäväksi joko eduskunnan työväenasiaivaliokunnassa, ~~sen~~ jaostossa tai asiaa varten perustettavassa erityisvaliokunnassa.

S. K. L. Lin
Eduskuntaryhmä

PUHEMIESNEUVOSTOLLE

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä totesi 12.10.1961 pitämässään kokouksessa, ettei Hallitus ole Eduskunnan tahdonilmaisusta huolimatta antanut Eduskunnalle esitystä sairausvakuutuslaiksi. Kun tässä tärkeässä asiassa on välttämätöntä päästä eteenpäin, ehdottaa Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä Puhemiesneuvostolle, että se välittömästi ryhtyy toimenpiteisiin erikoisvaliokunnan asettamiseksi käsittelemään sairausvakuutuksen toteuttamista tarkoittavia aloitteita. Erikoisvaliokunnan asettamisella kevennetään työväenasiaivaliokunnan suurta työtaakkaa ja luodaan sille mahdollisuus ottaa nopeammin käsittelyyn esim. lyhyissä työsuhteissa olevien eläkelakiesitys, perheenasuntoavustuksen uudistaminen, kansaneläkelain muutos ja työajan lyhentämisestä tarkoittavat aloitteet.

Helsingissä 12. päivänä lokakuuta 1961

Gunnar Henriksson

Raf. Paasio

Onni Peltonen

Suomen Ammattijärjestö ry.

Helsinki, Paasivuorenkatu 5 A 24

8.11.1961.

P.M.

Hallituksen esitykseen laiksi työriitojen sovittelusta sisältyvä väliaikaisen kielto-oikeuden laajennus voimassaolevaan lakiin verraten sekä eräiden lainrikkomusten kriminalisointi.

Hallituksen esitys laiksi työriitojen sovittelusta perustuu tarkoitusta varten valtioneuvoston v. 1955 asettaman komitean mietintöön, mutta poikkeaa siitä joissakin kohdin. Lakiesitys sisältää huomattavia muutoksia nykyiseen lakiin. Ehdotus päätoimisen valtakunnansovittelijan asettamisesta tähtää sovittelutoimen keskittämiseen ja vakinaistamiseen, joka mielestämme onkin oikeaan osunut pyrkimys. Kehitys muissa Pohjoismaissa on sovittelutoimen organisaatiossa vienyt samaan suuntaan. Sensijaan lakiesityksessä ehdotetut muut "uudistukset", sovittelijan toimivallan laajentaminen, ilmoitusvelvollisuuden ulottaminen pienetkin, alle 10 työntekijää koskevat selkkaukset käsittäviksi, sekä sosiaaliministeriön oikeudesta väliaikaisesti kieltää työnseisaus annettujen säädösten väljentäminen harkinnanvaraiseksi, samoin kuin eräiden säädösten rikkomisen saattaminen yleisen syytteen alaiseksi, ovat sellaisia, ettei Ammattijärjestö voi niitä hyväksyä. Puuttumatta muihin kysymyksenalaisiin kohtiin, tarkastellaan seuraavassa lähinnä sosiaaliministeriön kielto-oikeutta koskevaa lakiehdotuksen 8 §:ää.

Voimassaolevan työriitojen sovittelulain 7 §:ssä määritellään ne työalat, joita koskevan työnseisauksen sosiaaliministeriö voi väliaikaisesti kieltää: "Kun työriita koskee rautatie-, laiva-, lento- tai lennätinliikennettä, posti-, puhelin-, voima-, sähkö-, kaasu-, vesijohto-, puolustus-, poliisi-, vankeinhoito-, lääkintö- tai palolaitosta tahi välttämätöntä elintarvikekuljetusta taikka muuta edellä mainittuihin verrattavaa laitosta, yritystä tai työtä",

Luettelosta käy ilmi, että kiellolla on tarkoitus turvata työrii-
taan osallistumattomien kansalaisten normaali elämäntapa ja tur-
vallisuus. Nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen 8 §:n otettu
sanonta: "...laajuuden tai työalan laadun puolesta kohdistuvan
yhteiskunnan elintärkeisiin toi-
mintoihin" tarkoittaa juuri voimassaolevan lain
7 §:n luetteloa, tämä käy selvästi ilmi komitean mietinnöstä,
jossa sanotaan: "Nykyisessä laissa luetellaan erinäisiä yhteis-
kunnan elintärkeitä toimintoja kos-
kevia työaloja ..." Komitean mietinnössä samoin kuin hallituksen
lakiesityksen perusteluissakin todetaan, että kiellon antamismah-
dollisuutta pitäisi laajentaa edellisen lisäksi koskemaan työnsei-
sauksia, jotka huomattavasti vahingoittavat yleistä e-
tua, esimerkkeinä tällaisista kielto-oikeuden piiriin saatavis-
ta työaloista mainitaan metalli-, puu- ja paperiteollisuus. Tämän
toteamukseen mukaisesti on lakitekstiin otettu sen toteuttamista
tarkoittava sanamuoto. Kun "yleisen edun" käsitettä ei ole miten-
kään pyrittykään määrittelemään, on ilmeistä, että sosiaaliminis-
teriö voi sen nojalla kieltää minkä tahansa työnseisauksen, mikäli
katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Nykyisen lain rikkomukset ovat
asianomistajarikokset, joista ei virallinen syyttäjä voi nostaa syy-
tettä, ellei asianomistaja ole sitä varten tehnyt ilmoitusta. La-
kiesityksessä on tämä rajoitus poistettu väliaikaisen kiellon rik-
komisen osalta, vieläpä on rangeistusuhkaa laajennettu entisestään
ulottamalla se myös kieltoajan päättymisen jälkeen aloitettuun
työnseisaukseen. On käsittämätöntä, minkä vuoksi säädetään ylei-
selle syyttäjälle velvollisuus puuttua rikkomuksiin, jotka vakiin-
tuneen tavan mukaan sovitaan osapuolten kesken työtaistelun pää-
tyttyä.

Todettakoon lopuksi, ettei missään Pohjoismaassa ole edellä käsi-
tellyn sovittelulain 8 §:n vastaavia määräyksiä otettu lainsäädän-
tään. Norjassa ja Tanskassa voidaan yhteiskunnalle vaaralliseksi
todetut työtaistelut kieltää kutakin tapausta varten säädettäväl-
lä lailla, mutta tätä oikeutta ei ole parlamentin juuri tarvinnut
käyttää. Riita on yleensä sovittu ennen lain valmistumista. Ruot-
sissa yritettiin 1930-luvun aikana lainsäädännöllä rajoittaa työ-
markkinajärjestöjen toimintavapautta, mutta nämä yritykset rauke-
sivat järjestöjen vastustukseen. Sensijaan solmivat työmarkkina-
järjestöt v. 1938 ns. valtasopimuksen, jossa on määräyksiä mm.
yhteiskunnalle vaarallisten työselkkauksen käsittelystä.

SAJ:n ehdotus 8 §:ksi:

Sosiaaliministeriä voi työriidassa, jonka johdosta aiotun työnsäisauksen katsotaan sen laajuuden tai työalan laadun puolesta kohdistuvan yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin, kieltää aiotuun työnsäisaukseen ryhtymisen tai sen toimeenpanon enintään 14 vuorokauden ajaksi työtaistelun ilmoitetusta alkamishetkestä lukien. Tällainen kiello on annettava riitapuolille tiedoksi viimeistään kolme vuorokautta ennen työtaistelun alkamishetkeä.

Mikäli riitapuoli aikoo ryhtyä työnsäisaukseen tai sen toimeenpanoon kielloajan päätyttyä, ilmoittakoon siitä sovittelijalle ja vastapuolelle viimeistään kolme vuorokautta ennen työtaistelun alkamista.

14.11.-61. luotta ryhmäkokouksessa.

STT:lle 14.11.1961

Ulkoasiainministeri Ahti Karjalainen on Moskovasta palattuaan 13.11.1961 selostanut hallitukselle ja Tasavallan Presidentille tapaamistaan Neuvostoliiton ulkoministeri A.A. Gromykon kanssa, Neuvostoliiton hallituksen Suomen hallitukselle 30.10.1961 osoittaman nootin johdosta. Pääministeri ja ulkoasiainministeri ovat tiistaina informoineet asiasta Eduskunnan puhemiestä ja Eduskuntaryhmien puheenjohtajia sekä Eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.

Ministeri Karjalaisen tavatessa Neuvostoliiton ulkoasiainministeri A.A. Gromykon 11.11.1961 viimeainittu selosti aluksi Neuvostoliiton hallituksen käsityksiä kansainvälisestä tilanteesta Suomen hallitukselle osoitetusta nootista ilmenevällä tavalla. Ulkoasiainministeri Gromyko totesi, että Neuvostoliiton on tässä kansainvälisessä tilanteessa pidettävä huolta turvallisuudestaan ja että jo nyt on tehtävä rajojemme turvallisuutta koskevat konkreettiset johtopäätökset. Hän mainitsi Neuvostoliiton sotilaspiirien tätä taustaa vasten jo pitemmän aikaa vastineen sotilaallisia neuvotte-luja Suomen ja Neuvostoliiton välillä ystävydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta vuonna 1948 tehdyn sopimuksen puitteissa.

Ulkoasiainministeri Gromyko totesi, että Neuvostoliiton hallituksella ei ole vähintäkään aikomusta puuttua Suomen sisäisiin asioihin. Hän sanoi Neuvostoliiton tuntevan täydellistä luottamusta Suomen nykyiseen ulkopoliittiseen suuntauk-

seen. Neuvostoliitto ei kuitenkaan ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen, että poliittinen tilanne Suomessa on käynyt epävakaaaksi ja että Suomessa on muodostunut tietty poliittinen ryhmittymä, jonka tarkoituksena on pyrkiä estämään nykyisen ulkopoliittisen suuntauksen jatkuminen. Nykyisessä tilanteessa Neuvostoliiton hallitus haluaisi mahdollisimman pikaisesti varmuuden siitä, että Suomen nykyinen ulkopoliittinen suuntaus jatkuu ja että mikään ei tule ehkäisemään Suomen ja Neuvostoliiton ystävällisten suhteiden kehitystä. Jos tällainen varmuus pikaisesti saadaan, olisivat sotilaalliset neuvottelut kenties vältettävissä.

Ministeri Karjalainen vastasi, että Suomessa on todella erilaisia voimaryhmiä, mutta kuten Neuvostoliitossakin varmaan tiedetään, ovat kaikki ryhmät Suomessa Paasikiven linjalla. Hän sanoi uskovansa, että Suomen kansa tahtoo ystävyyden ja luottamuksen politiikan suhteissa Neuvostoliittoon jatkuvan.

Ministeri Karjalainen ilmoitti saattavansa ulkoasiainministeri A.A. Gromykon esittämät näkökohdat Suomen hallituksen ja poliittisten piirien tietoon.

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle

Työväenemmistöinen eduskunta on koolla vielä 11 päivää. Tämä aika olisi käytettävä hyväksi saattamalla päätökseen suuret keskeneräiset sosiaaliset uudistukset, yleinen sairausvakuutuslaki ja 40-tuntisen työviikon toteuttaminen ansioita alentamatta. Mikäli näiden asioiden käsittely jää uuden porvarillisenemmistöisen eduskunnan tehtäväksi, on odotettavissa niiden lykkääntyminen kauas tulevaisuuteen.

Sairausvakuutusvaliokunta on jo tehnyt päätöksen kokoon-tua päivittäin kaksi kertaa käsittelemään sairausvakuutuslaki-aloitteita. Koska uuden lain pykälistä jo huomattava osa on tullut valiokunnassa hyväksytyksi, on täysin mahdollista saada laki kokonaan valmiiksi ennen eduskunnan hajaantumista. Vielä suurempi mahdollisuus on toteuttaa käytettävissä olevana aikana työaikalain muutos, jolla viikottainen työaika lyhennettäisiin 40 tuntiin. Tätä tarkoittavien aloitteiden käsittelyn on työväenasiainvaliokunta jo aloittanut. Lainsäädäntötekniillisesti-kään muutos ei ole suuritöinen.

Molemmat mainitut uudistukset ovat maamme työväestön kan-nalta ensiarvoisen tärkeitä. Valitsijamme odottavat, että edus-kunnan työväenryhmät tekevät kaiken voitavansa niiden toteutta-miseksi. SKDL:n eduskuntaryhmä on valmis kaikin käytettävissä-ään olevin keinoin myötävaikuttamaan siihen, että valitsijoi-den yksimielinen toive täytetään.

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 1962.

Suomen Kansan Demokraattisen Liiton
Eduskuntaryhmä

Kalle Haasinen

Sos.-dem. lakialoitteet

v. 1961 ja toivo-
musaloitteet samal-
ta mallista.

Henriksson ym.: Ehdotus laiksi huoneenvuokrien säännöstelystä.

Eduskunnalle.

Viime keväänä valtion komitean toimesta suoritettut laskelmat osoittivat, että perhe- talouksien asuntovajaus oli erityisesti Helsingissä edelleen varsin suuri ja ettei myöskään Tampereella vielä oltu saavutettu tasapainoa asuntojen tarpeen ja tarjonnan kesken. Vuodenvaihteessa toimeenpantu asuntolaskenta tulee näyttämään nykyisen asuntopulan laajuuden. Viime keväänä tehdyistä arvioista ja eräistä varsin kuvaavista asuntotoalan ilmiöistä voidaan kuitenkin jo nyt päätellä, että vuokrasäännöstelyn jatkaminen ainakin Helsingin osalta on välttämätöntä. Niinpä vapautuneiden huoneistojen vuokrat myös vanhoissa taloissa ovat jatkuvasti suhteettoman korkeat.

Tästä ja kohtuusvuokraisten asuntojen puutteesta johtuen hädättyjen ja hädätöuhan allaisten perheiden tilanne on erittäin vaikea. Näiden perheiden luku on vuoden kuluessa

lisääntynyt Helsingissä noin 300:lla. Tämä johtuu etupäässä siitä, että vanhoissa puutaloissa puretaan vuosittain pääkaupungissa lähes 1 000 asuntoa, mikä merkitsee melkein viidennestä bruttotuotannosta. Kaikkein sää- littävimmissä asemassa ovatkin nykyisin purettavien puutalojen asukkaat, jotka aivan yleisesti ovat iäkästä ja vähätuloista väkeä. Säännöstelynkin turva on varsinkin juuri heidän kohdallaan ollut hyvin heikko, koska heidän maksukykynsä ja väliaikaisen asunnon järjestymiseen uudisrakennuksen valmistumiseen asti ei nimenomaisen säännöksen puuttuessa ole voitu kiinnittää huomiota. Tämä ilmeinen epäkohta vaatisi korjausta.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

huoneenvuokrien säännöstelystä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Valtioneuvostolla on valta väestön toimeentulon tai maan talouselämän turvaamiseksi säännöstellä rakennusten ja niiden osien vuokria sekä niihin rinnastettavia tai liittyviä maksuja ja korvauksia sekä antaa määräyksiä irtisanomisoikeudesta, vuokraoikeuden menettämisestä ja rakennusten purkamisesta niissä kaupungeissa, joissa vallitseva asuntopula sitä välttämättä vaatii.

2 §.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettusta säännöstelystä ovat kuitenkin vapaat sellaiset uudet rakennukset ja vanhojen rakennusten uudet huoneistot, jotka ovat valmistuneet tammikuun 1 päivän 1949 jälkeen, sekä sellaiset kesä- tai muut lomanviettoasunnot, jotka tammikuun 1 päivänä 1950 eivät ole olleet vuokralaisen hallinnassa tai sen jälkeen ovat vapautuneet tai vapautuvat, niin myös sellaiset

vanhojen rakennusten huoneistot, jotka tammiukuun 1 päivänä 1958 eivät ole olleet vuokralaisen hallinnassa tai sen jälkeen ovat vapautuneet tai vapautuvat, sekä sellaiset vanhat rakennukset, jotka maistraatti tai järjestysoikeus on lainvoimaisella päätöksellä määrännyt hengenvaarallisina purettaviksi tai joiden purkamiseen on annettu asianmukainen lupa.

Liikehuoneistot ovat niin ikään vapaat säännöstelystä, mutta on valtioneuvostolla oikeus, mikäli erityisen painavat syyt jollakin paikkakunnalla vaativat, määrätä liikehuoneistot sillä paikkakunnalla huoneenvuokrasäännöstelyn piiriin kuuluviksi.

3 §.

Mikäli tämän lain nojalla annettujen säännösten perusteella vuokranantajan oikeus asuinhuoneistoa koskevan vuokrasopimuksen irtisanomiseen tehdään viranomaisen suostuksesta riippuvaksi, ei vuokranantajalta saa kieltää irtisanomisoikeutta:

1) jos vuokranantaja, joka on neljä vuotta omistanut talon tahi määrätyn asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakeyhtiön tai asunto-osakeyhtiön osakkeet, haluaa saada talostaan huoneiston tai osakehuoneistonsa asunnoksi itselleen tai perheelliselle lapselleen ja jos lisäksi hän tai hänen lapsensa on välttämättömästi asunnon tarpeessa tahi painavat syyt muutoin puoltavat irtisanomista;

2) jos vuokranantaja, joka omistaa talon tai sellaiset osakkeet, kuin 1 kohdassa tarkoitetaan, halutessaan asuntoa itselleen tai lapselleen tahi hyväksyttävästä syystä muulle henkilölle, luovuttaa vuokralaisensa käyttöön toisen huoneiston eivätkä kohtuussyyt vaadi vaihdon epäämistä;

3) jos talo, missä huoneisto on, aiotaan kokonaan tai osaksi uudestaan rakentaa tahi asuinhuoneisto jakaa pienempiin osiin ja pätevät syyt puoltavat uudestaan rakentamista tai jakamista;

4) jos omakotitalon tai muun siihen verrattavan rakennuksen omistaja todella tarvitsee rakennuksen joko kokonaan tai osaksi omaan käyttöönsä;

5) jos työsopimus, jonka mukaan työpalkkaan sisältyy vapaa asunto taikka jonka johdosta työntekijällä on oikeus vuokralla hallita työnantajan huoneistoa, lakkaa; eikä

6) muutoinkaan, jos erittäin painavat syyt puoltavat irtisanomisen hyväksymistä.

Jos asuinhuoneistoa koskevaan irtisanomiseen suostutaan, on vuokralainen niissä tapauksissa, joita 1 momentin 1, 4 sekä 6 kohdassa tarkoitetaan, velvoitettava muuttamaan huoneistosta viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sen kuukauden päättymisestä, jonka aikana asia on ratkaistu ensimmäisessä asenteessa.

4 §.

Lupaa sellaisen rakennuksen, jossa on asuinhuoneistoja, tai sen osan purkamiseen alkoon kiellettävä, jos sen tilalle suunnitellun uudisrakennuksen, jonka osalta esitetään piirustukset ja rakentamiseen tarvittava rahoituksesta luotettava selvitys, tulee huomattavasti lisää uutta asuintilaa tahi pätevät syyt muutoin puoltavat uudestaan rakentamista ja jos kummassakin tapauksessa purettavan rakennuksen asuinhuoneiston vuokralaiselle tarjotaan hänen asunontarvettaan ja maksukykyään vastaava asunto johon hän ennen rakennuksen purkamista voi muuttaa.

5 §.

Vuokranantajalla ja vuokralaisella on oikeus sopia vuokramaksun suuruudesta. Jos leivät asianosaiset voi siitä sopia, on kummallakin heistä oikeus saattaa vuokramaksun suuruus huoneenvuokralautakunnan ratkaistavaksi.

Vahvistaessaan vuokramaksun on huoneenvuokralautakunnan otettava huomioon sosiaaliministeriön erikseen vahvistama vuokrakustannusten nousu, paikkakunnan vapavuokrataso, huoneiston sijainti ja muut seikat, jotka vaikuttavat tekijät.

Jollei vuokramaksusta sovita tai sitä ei edellä sanotulla tavalla vahvistettu, on vuokralaisen suoritettava viimeksi voimassa ollut huoneenvuokrasäännöstelymääräysten mukainen vuokra korotettuna sosiaaliministeriön vahvistamalla korotusmäärällä.

Sosiaaliministeriön on vahvistettava asuinhuoneistojen vuokramaksujen korotusmäärä sellaisiksi, että vuokratulot säännönmukaisissa tapauksissa vastaavat korkoja sekä tavanomaisia kiinteistön hoidosta ja rakennustien kohtuullisessa kunnossa pysymisestä johtuvia menoja, joihin luetaan myös verot rakennusten arvovähennykset. Arvovähennyksenä saadaan ottaa huomioon kivitöiden

1% ja puutaloissa 2% rakennusten tekemästä arvosta.

Sosiaaliministeriön tehtävänä on sitä varten tekemiensä laskelmien perusteella ainakin kerran vuodessa vahvistaa ne määrät, joilla vuokrakustannusten on katsottava edelliseen vuoteen ja vuoteen 1939 verrattuna nousseen.

6 §.

Valtioneuvoston asiana on, mikäli jäljempänä olevista säännöksistä ei muuta johdu, antaa määräykset menettelystä ja muutoksenhakuoikeudesta tämän lain nojalla annettujen määräysten täytäntöönpanosta sekä siitä, mitkä viranomaiset huolehtivat täytäntöönpanosta ja velvoittaa kunnat asettamaan siitä varten lautakuntia ja toimihenkilöitä sekä määrätä näiden tehtävistä ja toiminnasta.

Valtioneuvosto voi myös antaa määräyksiä tarkastusten toimittamisesta ja ilmoittamisvelvollisuudesta, milloin se on tarpeen tässä laissa edellytetyjä toimenpiteitä tai tämän lain nojalla annettujen määräysten täytäntöönpanoa ja valvontaa varten.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja määräyksiä annettaessa ja niissä olevia valtuuksia käytettäessä on otettava huomioon:

1) että valtioneuvoston tämän lain alaan kuuluvissa asioissa ratkaisuvalltaa käyttämällä asettamissa elimissä tulee puheenjohtajien lisäksi valittavista jäsenistä yhtä monen edustaa vuokralais- ja vuokranantajapiirejä;

2) että kaikissa elimissä yhdellä jäsenistä, mikäli mahdollista, sekä valitusasteena toimivassa elimessä puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulee olla tuomarinvirkaan vaadittava kelpoisuus; sekä

3) että valitusasteena toimivan elimen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan määrää korkein oikeus.

7 §.

Valtioneuvoston hyväksymällä, vuokralais- tai vuokranantajapiirejä edustavalla rekisteröidyllä yhdistyksellä on oikeus asianosaisen suostumuksella saattaa edellä 6 §:ssä tarkoitettujen elimen huoneenvuokrasäännöstelyä koskevassa asiassa antama ratkaisu, josta ei muutoin saada valittaa, korkeimman oikeuden ratkittavaksi, jos yhdistys katsoo, että ratkaisu perustuu virheelliseen lain soveltamiseen. Tällainen valitus on tehtävä kuuden

kymmenen päivän kuluessa siitä, kun valituksenalainen päätös on julistettu tai, milloin päätöstä ei julisteta, kun asianosainen on saanut siitä tiedon.

Tutkiessaan valituksen korkein oikeus voi palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi tai oikaista valituksenalaisen ratkaisun tahi asiakirjoihin liitettävällä päätöksellään hylätä valituksen.

Asian saattaminen korkeimman oikeuden tutkittavaksi ei estä valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanoa, ellei korkein oikeus toisin määrää.

Edellä olevat säännökset eivät aiheuta muutosta siihen, mitä menetetyt ajan takaisin saamisesta ja lainvoiman saaneen tuomion purkamisesta on voimassa.

Tarkemmat määräykset menettelystä tässä pykälässä tarkoitetuissa asioissa antaa valtioneuvosto.

8 §.

Kun tämän lain nojalla on julkaistu sellaisia säännöksiä, joiden antamiseen hallitusmuodon mukaan eduskunnan myötävaikutus on tarpeen, on niistä viivytystä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle, jonka on saatettava ne eduskunnan tietoon heti tahi, jollei eduskunta ole koolla, niin pian kuin se on kokoontunut, ja ne on kumottava, jos eduskunta niin päättää.

9 §.

Valtioneuvoston ja sosiaaliministeriön tämän lain tai siihen perustuvien määräysten nojalla antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

10 §.

Sitoumus, sopimus tai muu välipuhe, joka tehdään vastoin tämän lain nojalla annettuja määräyksiä taikka jonka tarkoituksena on näiden määräysten kiertäminen, olkoon mitätön.

11 §.

Tämän lain nojalla annettujen määräysten rikkomisesta rangaistaan eräitä valtuuslakeja vastaan tehtyjen rikosten rankaisemisesta 28 päivänä kesäkuuta 1958 annetun lain (305/58) mukaan.

12 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1961 ja on voimassa vuoden 1962 kesä-

kuun loppuun. Kuitenkin voidaan asuinhuoneistoa koskeva vuokrasuhde, jonka osalta säännöstely lakkaa muusta syytä kuin 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun purkamismääräyksen tai -luvan johdosta, vuoden kuluessa sen jälkeen irtisanoa päättyväksi vain kuukauden kuluessa sen kuukauden päätymisestä, jonka aikana irtisanominen on toimitettu, jolleivät asianosaiset tämän lain voimaantulon jälkeen ole muusta irtisanomisajasta sopineet.

Helsingissä 2 päivänä helmikuuta 1961.

G. Henriksson.
Lempi Lehto.
Georg Eriksson.
Rafael Paasio.
Kaarlo Pitsinki.
Arvo Tuominen.

Varma K. Turunen.
Ensio Partanen.
Olavi Lindblom.
K. F. Haapasalo.
Viljo A. Virtanen.
Lars Lindeman.
Olli J. Uoti.

Kustaa Alanko.
Kalle Matilainen.
Arvo Ahonen.
Anni Flinck.
Martta Salmela-Järvinen.
Arvi Turkka.

Valtioneuvoston päätös asuinhuoneistojen lämmityskustannusten suorittamisesta 5 päivä joulukuuta 1956 (598/56) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja siihen liittyvä lämpimän veden jakelusta suoritettavista korvauksista 29 päivänä lokakuuta 1958 annettu sosiaaliministeriön päätös (428/58) ovat noudatettavina, kunnes niitä asianrajoissa järjestyksessä muutetaan tai ne kumotaan, kuitenkin enintään vuoden 1962 kesäkuun loppuun.

Tanner ym.: Ehdotus laiksi oikeudenkäymiskaaren 30 luvun muuttamisesta.

Eduskunnalle.

Käytännössä on ilmennyt, että voimassa olevassa, korkeimmassa oikeudessa noudatettavassa oikeudenkäyntijärjestyksessä on vakava puutteellisuus. Kaikkialla oikeusvaltioissa sisältyy oikeusjärjestyksen periaate, että ketään ei saa tuomita syyppääksi rikokseen sellaisen asia-aineiston perusteella, josta hänelle ei ole annettu tietoa ja jonka kohdalla hänelle ei ole varattu tilaisuutta lausua mielipidettään. Kun oikeudenkäyntijärjestyksemme vuoden 1955 lainsäädännöllä omaksuttiin muutoksenhakulupajärjestelmä, pidettiin kyllä huolta siitä, että riitajuttujen nostomenettelyssä vastapuolelle varataan korkeimmassa oikeudessa aina tilaisuus antaa vastineensa muutoksenhakukirjelmän johdosta, mutta rikosasiain osalta on säädetty, että vastapuolta on kuultava rikosasioissa vain, milloin korkein oikeus katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä koskee valituksia sellaisissa asioissa, jotka hovioikeus on ratkaissut muutoksenhakutuomioistuimena tai ensimmäisenä oikeusasteena, mm. valtiollisia rikoksia koskeissa asioissa. Valitusasiat saattavat taloudellisessa suhteessa olla yhtä merkityksellisiä kuin siviilioikeudelliset riitajutut, ja säännöllisesti valitusasiat koskevat ankaranluontoista rankaisuvaadetta.

Käytäntö on osoittanut korkeimman oikeuden soveltavan mainittua säännöstä siten, että korkein oikeus ei ole yleensä harkinnut tarpeelliseksi antaa syytetylle tilaisuutta lausua mielipidettään muutoksenhakijan — virallisen syyttäjän tai asianomistajan — esittämästä aineistosta. Tämä on osittain voinut johtua sellaisestakin ko. säännöksen tulkinnasta, ettei korkeimmalla oikeudella edes

olisi velvollisuutta harkita, onko vastapuolta kuultava.

Tämän johdosta on herännyt kysymys, eikö mainitunlainen käytäntö ole jyrkästi ristiriidassa oikeusjärjestyksemme vanhaan sisältyvän periaatteen kanssa vastapuolen kuulemisesta, mikä periaate on saanut yleismaailmallisen vahvistuksen Yhdistyneet Kansakunnat-järjestön yleiskokouksen 10 p:nä joulukuuta 1948 hyväksymän ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 11 artiklassa, jonka mukaan syytetylle on turvattava kaikki hänen puolustustaan varten tarpeelliset takeet. Edellä mainittua käytäntöä syytetyn kuulematta jättämisestä korkeimmassa oikeudessa on epäilemättä pidettävä virheellisenä, mutta siihen on antanut mahdollisuuden rikosasiain oikeudenkäyntijärjestystä korkeimmassa oikeudessa koskevan säännöksen muodollinen väljyys. Oikeusturvan kannalta on mainitunlaista lainkäyttöä pidettävä arveluttavana, ja se voi johtaa kokonaan tai osaksi epäoikeudenmukaisiin rangaistustuomioihin. Tämä vakava epäkohta, josta myös valtioneuvoston oikeuskansleri on lausunut kantansa erään korkeimmassa oikeudessa vireillä olleen, julkisuudessa huomiota herättäneen asian yhteydessä, on syytä mitä pikimmin poistaa ja siten luoda uusia takeita siitä, että vain todella syyllinen tulee rangaistukseen tuomituksi.

Edellä esitetyn perusteella esitämme kunnioittavasti,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen: